

De nordiska domareförbunden

Möte mellan ordföranden den 18 september 2015 i Stockholm

Rapport

Syftet med det årliga mötet mellan ordföranden och vice ordföranden i de nordiska domareförbunden är att skapa ett forum för utbyte av information och informella samarbeten inom områden av intresse för domare för att främja självständighet och rättsäkerhet i de nordiska länderna.

Det årliga mötet hölls i Stockholm den 18 september 2015 med följande deltagare Mikael Sjöberg (Danmark), Kimmo Vanne (Finland), Skúli Magnússon (Island), Ingjerd Thune och Wiggo Storhaug Larssen (Norge) samt Märit Bergendahl och Anna Flodin (Sverige).

Status

Samtliga representanter rapporterade om aktuella frågor av betydelse för domarnas och domstolarnas verksamhet. Här noterades särskilt följande aktuella frågor

Island

- Arbetet med att inrätta en andra instans och en fristående domstolsadministration pågår. Domareförbundet anser att det ska finnas en gemensam domstolsadministration för alla instanser men det finns andra åsikter också.
- Lönefrågan är komplicerad – vissa domarfullmäktiga har högre lön än domarna.
- De ekonomiska förutsättningarna för domstolarna har förbättrats.

Finland

- Statens ekonomi är problematisk och därmed finns en osäkerhet kring de ekonomiska förutsättningarna för domstolarna.
- Förändrade regler om prövningstillstånd förväntas påverka domarnas arbetssituation. Reglerna innebär att prövningstillstånd omfattar alla civilmål och alla brottmål med kortare påföljd än 8 månaders fängelse. Domareförbundet ifrågasätter om besparingarna kommer att bli så stora som Justitiedepartementet räknar med, bl.a. genom att minska personalstyrkan i hovrätterna.
- Utredningen om upprättande av en oberoende domstolsadministration är färdig. Det finns ett förslag om att det ska inrättas men ingen tidplan. Domareförbundet försöker påskynda processen.
- Det finns ett förslag till ny domstolslag – med bl.a. nya regler om särskild grundutbildning för domare. Det saknas dock finansiering för att genomföra förslagen.

Norge

- Domareföreningen har föreslagit att en kommission om framtidens domstol tillsätts för att se över domstolarnas formella oavhängighet och oberoende.
- I Högsta domstolen ska en ny president utnämnas och det har uppstått en debatt kring HD:s roll sedan HD förklarat att man anser sig ha en politisk roll i samhället.

- Idag sätts domarlönerna av inrikesdepartementet utan förhandling och det vill domareförbundet ändra på. Även denna fråga bör den ovan nämnda kommissionen behandla.
- Digitaliseringen av domstolarna ska vara genomförd senast 2022 och man har en budget på flera hundra miljoner kr för det arbete.
- Domstolarnas yttre organisation föreslås förändras genom att flera domstolar slås samman till ett antal färre men större domstolar.

Sverige

- Domstolsverkets styrelse avskaffades för ett antal år sedan och generaldirektören har haft ensam beslutanderätt. Sedan den 1 januari 2015 finns nu ett råd bestående av fyra domstolschefer knutet till generaldirektören. Syftet är att frågor av strategisk betydelse för Sveriges domstolar ska tas upp i rådet under verksamhetsplaneringsprocessen.
- En process för att förändra chefsstrukturen i svenska domstolar pågår. Syftet är att avskaffa systemet med enhetschefer utsedda av lagmannen, som vissa domstolar har. Istället ska de domstolar som har behov av mellanchefer, ha chefsrådmän utnämnda efter sedvanlig rekrytering via domarnämnen.
- JUSEK, det svenska fackförbundet som har kollektivavtalsrätt för svenska domare, genomgår en stor omorganisation. Det kommer att innebära att domstolssektionen som har organiserat domare, avskaffas, vilket är oroande.

Danmark

- Ekonomiska förutsättningarna är reglerade i en fyraårsbudget som ligger fast men som innebär 2% besparing varje år.
- En fråga som just nu debatteras är det faktum att de flesta domare blir kvar på sin position utan möjlighet att byta arbetsplats eftersom Domarrådet lägger störst vikt vid de omdömen man får i samband med adjunktionen som är obligatorisk för alla som söker domartjänst, vilket leder till att lediga tjänster oftast går till nya domare.
- I Danmark ska man under hösten rösta i fråga om det undantag för rättsligt samarbete inom EU som Danmark har. Undantaget medför enligt Domareförbundet en rad komplikationer som skulle kunna undvikas om danskarna röstar för att Danmark ska delta i det rättsliga samarbetet, men det ser ut som att det kommer att bli ett nej i folkomröstningen.

Utbildning

Deltagarna uttryckte gemensamt att domstolarna är kunskapsorganisationer och att det är av största vikt för allmänhetens förtroende och domstolarnas trovärdighet att den utbildning som erbjuds såväl nyutnämnda domare som vidareutbildning för mer erfarna domare, håller en hög nivå.

I Danmark och Norge har förutsättningarna för domarnas möjligheter till vidareutbildning förbättrats de senaste åren. Särskilt positivt i Danmark är en s.k. Domstolsakademi som anordnas två gånger per år med flera olika seminarier som lockar många domare. I Norge har man åter fått möjlighet till studiepermission som omfattar en månad vart tredje år med möjlighet att studera något som domaren vill fördjupa sig igenom självstudier eller deltagande i kurs.

I Finland anordnar en särskild enhet på justitiedepartementet utbildning för domare. Dessutom har hovrätterna och stora tingsrätter utbildningsdagar. För nyutnämnda finns ett nytt sexdagars kurs om domskrivning, ordföranderollen m.m. Det finns också planer på att införa en modell för domarutbildning liknande den i Sverige.

I Sverige har Domstolsakademins bildande 2009 inneburit en väsentlig förbättring av möjligheterna till utbildning – även om nedskärningar i dess budget på senare tid riskerar en

tillbakagång. *Island* har mycket begränsade resurser för utbildning och den huvudsakliga introduktionen för nyutnämnda består av mentorskap. Motsvarande 1% av lönen för domare avsätts till en kompetensutvecklingsfond. Av denna fond används dock 80% av till en sexmånaders ”sabbat” som domare kan ansöka om. Domstolsrådet anordnar ett antal seminarier per år, men ytterligare efterutbildning sker inte.

Säkerhetsfrågor

Deltagarna uttryckte gemensamt att det är viktigt att de säkerhetsrisker som finns i domstolarna tas på allvar. De höga kostnaderna för säkerhetsarbetet motiverar att man prövar olika modeller för att uppnå hög säkerhet men också hög kostnadseffektivitet. Det är av stor betydelse att domarna involveras i processen när det gäller riskanalyser och att domare utbildas i hur säkerheten kan påverkas i förhandlingsituationen.

I *Norge* har man visserligen på senare år beaktat säkerhetsfrågor vid uppförande av nya domstolsbyggnader, men Domareförbundet anser att säkerhetsfrågorna ändå är eftersatta, då säkerhetskontroller sällan används. Det förekommer också en debatt kring vem som ska stå för de kostnader som uppstår efter att en domare utsatts för allvarliga hot och i anledning av detta tvingas flytta och leva under skyddad adress. I *Danmark* har man efter händelsen i Köpenhamn då en person öppnade eld i en rättssal, fått upp ögonen för säkerhet. Innan denna händelse sade man att öppenhet är viktigare än en hypotetisk risk. Nu har ett pilotprojekt i några domstolar inletts för att pröva olika modeller med säkerhetskontroll och patrullerande vakter.

På *Island* anser Domareförbundet att säkerhetsfrågorna är eftersatta, inget särskilt arbete pågår på detta område och det finns ingen utbildning för domare. I *Finland* har elva tingsrätter säkerhetskontroll, i övrigt är det säkerhetskontroller bara om det anses finnas en risk i särskilt mål.

I *Sverige* har säkerhetsfrågorna fått uppmärksamhet på senare år och flera domstolar har ständig säkerhetskontroll. Säkerhetskontroll är en dyr åtgärd, särskilt personalkostnaderna. Mycket resurser läggs också på säkerhetsfrågor i domstolsbyggnader. Alla domare erbjuds utbildning i allmänna säkerhetsfrågor och i metoder för att undvika säkerhetsrisker vid förhandlingar. Varje år görs en enkätundersökning om hot och våld i domares yrkesutövning för att kunna se hur detta område utvecklas.

Övriga frågor

En fråga som diskuterades var det pågående arbetet med digitalisering i de nordiska länderna som förbrukar stora resurser. Flera länder har olika erfarenheter och det borde ske ett samarbete mellan länderna för att lära av varandra.

Mötesstruktur vid det nordiska mötet

Deltagarna konstaterar att det finns många frågor som alltid lyfts under statusrapporten och som det är av intresse att få en inblick i. För att effektivisera mötena enas deltagarna om att en statusrapport fortsättningsvis ska skickas in till värdlandet i god tid innan mötet så att deltagarna kan ta del av dessa i förväg och ges möjlighet att ställa frågor till deltagarna. De områden som bör ingå i statusrapporten är domstolarnas ekonomiska förutsättningar, IT/digitaliseringsfrågor, lönefrågor, domstolarnas yttre organisation och domstolarnas inre organisation

Värdlandet ska också inför mötet föreslå två särskilda ämnen som har betydelse för domare och som ska diskuteras utifrån vissa frågeställningar. Värdlandet ansvarar för att protokoll förs och att en rapport skrivs över vad som diskuterats under mötet.

Mötesordning

Efter att ha konstaterat att mötet mellan de nordiska domareförbunden hållits i Finland 2012, Danmark 2013, Island 2014 och Sverige 2015, enas deltagarna om att nästa möte äger rum i Norge, närmare bestämt i Bergen den 25-26 augusti 2016 och att mötet 2017 hålls i Danmark.